

# ZAKLADI ŠALEŠKE DOLINE

Petelin Kavčič je pel ravno dovolj zgodaj, da mu kokošnjak ni verjel, niti ga ni razumel. V carstvu neumnosti je alarm privilegij državnih sovražnikov. Pravoverni petelini v njem zapojejo hudo pozno, če ne prepozno. Pravzaprav gre za jato jalovih kur, ki se derejo, jajc pa ni od njih.

(Igor Guzelj)

V začetku osemdesetih let je naša dežela prepozno reagovala na izredne spremembe, ki so se zgodile na svetovnem tržišču energentov. Takrat ko se je razviti svet bliskovito prilagodil precenjeni (?) nafti, smo mi z odličnim nasmeškom dremali in modrovali v senci košatih dreves. Na glas smo začeli kričati šele takrat, ko za pametne poteze ni bilo več časa – rešitev smo našli v pospešeni uporabi domačih virov energije, predvsem premoga.

Danes je priznano mnenje, da je bil takoiimenovani program racionalne rabe energije, spočet v začetku tega desetletja, zgrešen. Uvoz tujih goriv je bil nadomeščen z domačimi ne glede na ceno (torej z racionalno rabo energije ni imel nič skupnega), izgorevanje domačih premogov pa je terjalo strahoten davek v okolju. Kljub opozorilom takrat nihče ni bil posebej pozoren na dejstvo, da je naš domači premog vse težje dostopen in z ekološkega vidika neprimeren, da ni konkurenčen uvoženemu in drugim virom energije.

Prelomnica se je zgodila lani na problemski konferenci SZDL »Ekologija, energija, varčevanje«. Njeni sklepi so bistveno vplivali na energetske stremce Slovencev in so se pred kratkim materializirali v dokumentu, ki ga je pripravil izvršni svet skupščine SR Slovenije. Pod njegovim dolgim naslovom (Analiza pogojev in možnosti za

spreminjanje in dopolnjevanje dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986–2000) se skriva zasnova drugačne energetske politike, v kateri se domačemu, torej tudi velenjskemu premogu črno piše.

Če je problemska konferenca zahtevala, da se poraba premoga v Sloveniji ne povečuje (za individualna kurišča pa bi morali zagotoviti kakovosten in bolj kaloričen premog), potem je izhodišče Analize strateška ugotovitev, da je domači premog vse težje dostopen, ekološko neugoden in uvoženemu nekonkurenčen. Ponavljamo, ali ne? Zato ne bi bilo pametno povečevati zmogljivosti termoelektrarn na obstoječih lokacijah, ampak današnje elektrarne rekonstruirati in posodobiti. Domače primarne energetske vire bi morali optimalno izrabiti, premog in elektriko pa uvažati takrat, ko so cene ugodne. Porabo premoga v Sloveniji bi bilo potrebno zaradi ekoloških in ekonomskih razlogov zmanjšati od predvidene 2,2 % rasti na 1,8 %, razliko pa nadomestiti z uvozom kvalitetnega premoga iz uvoza, s plinom (alžirskim) in delno s tekočimi gorivi. Analiza govori o dejstvu, da je na tujih trgih na voljo cenejši in visokokvaliteten premog z malo pepela in žvepla. Tako npr. dokument EGS kaže, da je avstralski premog, pripeljan v Trbovlje ali Velenje, za polovico cenejši od domačega! (»Če je cena velenjskega premoga din/GJ 100, potem je cena avstralskega premoga v Velenju 58, kolubarskega 109; v Trbovljah pa ob ceni trboveljskega 100 dobimo avstralskega za 47«) Pri teh številkah je seveda potrebno upoštevati še dejstvo, da v ceni domačega premoga niso vključeni vsi stroški varovanja okolja (čistilne naprave, izgube gozdov...).

Spreminjanje dolgoročnega plana Slovenije torej prednostno upošteva varstvo okolja – to naj bi bilo celo bolj pomembno kot zmanjševanje uvozne odvisnosti na področju oskrbe z gorivi in kurivi. To kaže na izreden premik v miselnosti Slovencev in dokazuje, da se bliža konec obdobja, v katerem je igral domači premog odloču-

jočo vlogo v energetske politiki in energetskih bilancah naše dežele. Za nas, prebivalce Šaleške doline, pa bo to dejstvo imelo tudi drugačne, predvsem materialne posledice. Če si domišljamo, da smo v premogarski evforiji, spočeti v začetku desetletja, dobili svoj kos pogače, se po mojem mnenju hudo motimo. Razen relativno dobrih plač učinkov konjunktura ni opaziti skoraj nikjer! Družbeni standard se ni povečal (spomnimo se, s kakšno težavo gradimo osnovno šolo), novih gospodarskih programov nismo postavili na noge, o prihodnosti nismo razmišljali. Danes lahko vsak državljan opazi črne oblake, ki prihuljeno nadletavajo našo zaverovanost vase. Energija dobiva svojo pravo ceno!